

UHR-Kunst, design og arkitektur

Innkalling til møte i UHR-Kunst, design og arkitektur

Møtedato 18. april 2023

Møtested NTNU, ZEB lab.
Høgskoleringen 7B

Møtetid Kl. 0900 - 1500

Saksliste

Saksnr	Tittel
23/01	Godkjenning av innkalling og saksliste
23/02	Orientering om arbeidet i enhetens nasjonale fagorgan
23/03	Løypemelding fra arbeidsgruppen for kunstnerisk utviklingsarbeid og arbeidsgruppen for videreutvikling av Cristin/Nasjonalt vitenarkiv
23/04	Etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid
23/05	Det nasjonale publiseringsutvalget: Publiseringsskomite og liste for UHR-KDA sine fagområder
23/06	Utsynsmeldingen og innføring av studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits
23/07	Vurdering av karriereutvikling i KDA-fag
23/08	Valg av leder, nestleder og arbeidsutvalg
23/09	Orienterings- og drøftingssaker

Innkalling og sakspapirer sendes kun elektronisk.

Frode Thorsen
leder

Rachel Glasser
sekretær

Universitets- og høyskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/01   UHR-Kunst design og arkitektur

Godkjenning av innkalling og saksliste

Forslag til vedtak:

Innkalling og saksliste ble godkjent

Universitets- og høskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/02   UHR-Kunst design og arkitektur

Orientering om arbeidet i enhetens nasjonale fagorgan

Saksdokument

- [Referat fra UHR-Kda sine fagorgan](#)

Vi får en orientering fra våre fem nasjonale fagorgan:

- Nasjonalt fagorgan for arkitektur og landskapsarkitektur v/leder Marianne Skjulhaug, NTNU
- Nasjonalt fagorgan for design, ved leder Ørjan Skyrud, Kristiania
- Nasjonalt fagorgan for utøvende og skapende musikk, v/leder Nora Bilalovic Kulset, NTNU
- Nasjonalt fagorgan for scenekunst og film, v/leder Snelle Hall, KHiO
- Nasjonalt fagorgan for visuell kunst, v/leder Jacob Jessen, NTNU

Saken legges frem for orientering uten forslag til vedtak.

Universitets- og høyskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/03   UHR-Kunst design og arkitektur

Løypemelding fra arbeidsgrupper

Saksdokument

- Rapport fra arbeidsgruppen for kunstnerisk utviklingsarbeid
- For referat fra arbeidsgruppen for kunstnerisk utviklingsarbeid, se Teams: <https://teams.microsoft.com/l/channel/19%3abf7414a67cb143af8d006e41d8b06b5d%40thread.tacv2/Arbeidsgruppe%2520kunstnerisk%2520utviklingsarbeid?groupId=1ecd3f02-af99-4b3d-ba05-842d0e070286&tenantId=7ee9fd5e-54c1-474a-9eb8-e14b852e28ae>

Arbeidsgruppen for kunstnerisk utviklingsarbeid v/leder Jørn Mortensen og arbeidsgruppen for videreutvikling av Cristin/Nasjonalt vitenarkiv v/leder Kjetil Solvik orienterer om arbeidet.

Saken legges frem for orientering uten forslag til vedtak.

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/04   UHR-Kunst design og arkitektur

Etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid

Saksdokument

- Samlefil med innspill

Bakgrunn

I mars 2021 oppnevnte UHR-Kda en spesialistgruppe som skulle utarbeide forslag til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Gruppen oversendte en skisse til retningslinjer 15. desember som ble sendt på høring i UHR-KDA 21. januar med frist for innspill 24. mars.

Det har kommet sju innspill.

Vi arrangerte et innspillsmøte 14. mars på Den norske filmskolens avdeling i Oslo der medlemmer fra spesialistgruppen presenterte arbeidet. Møtet samlet rundt 60 personer, og det kom innspill av både prinsipiell karakter og mer spesifikke kommentarer til teksten i forslaget.

Vurdering

Felles for alle som har spilt inn til retningslinjene er at de setter pris på arbeidet som spesialistgruppen har gjort og understreker hvor viktig det er at vi får på plass gode retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Det har kommet både generelle betraktninger og forslag til justeringer, og også detaljerte kommentarer til teksten.

Kunstnerisk utviklingsarbeid i KDA-fagene omtales bare kort i NESHs retningslinjer. Disse retningslinjene er utviklet for samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning i bred forstand, herunder fagområder som rettsvitenskap, teologi, utdanningsvitenskap, psykologi og samfunnsmedisin. Ifølge retningslinjene «kan» de anvendes i kunstnerisk utviklingsarbeid og museal praksis og tverrfaglige samarbeid.

Viktige spørsmål som må avklares i videre arbeid blir a) hvilken organisatorisk tilhørighet kunstnerisk utviklingsarbeid skal ha til De nasjonale forskningsetiske komiteene og b) utformingen av dokumentet: Skal det f.eks. fungere som utfyllende retningslinjer til eksisterende forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora, eller skal teksten omarbeides til et autonomt dokument, kombinert med mål om å opprette egen forskningsetisk komité?

Arbeidsutvalget anbefaler å opprette dialog med NESH og De nasjonale forskningsetiske komiteene. En løsning som synes realistisk – og som kanskje kan fungere som en prøveordning i noen år, er å utforme utfyllende retningslinjer til NESH, men samtidig ha forventninger til at NESH gjør noen endringer i eksisterende retningslinje og i tillegg tydelig inkorporerer kompetanse på kunstnerisk utviklingsarbeid i komiteen. Når dialogen med NESH er opprettet kan det underveis vurderes om spesialistgruppen og/eller KDA sin arbeidsgruppe for kunstnerisk utviklingsarbeid involveres.

Universitets- og høyskolerådet

Forslag til vedtak

UHR-KDA oppretter en dialog med NESH og De nasjonale forskningsetiske komiteene med bakgrunn i spesialistgruppens forslag, innspill fra UHR-KDA sine medlemmer og vurderingene i saksforelegget.

Universitets- og høyskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/05   UHR-Kunst, design og arkitektur

Publiseringskomite og liste for UHR-KDA sine fagområder

Saksdokument

- Forslag til mandat for ny publiseringskomite

Bakgrunn

Det nasjonale publiseringsutvalget (NPU) foreslår at dagens fagfelt for *arkitektur og design* utvides til å dekke hele bredden av KDA sine fagområder og som konsekvens endrer navn til *Kunst, design og arkitektur*. Organisatorisk rapporterer komiteen som jobber med fagfeltet direkte til NPU i arbeidet med publiseringskanaler, og ikke til NPU-Humaniora, som tidligere foreslått.

Komiteen oppnevnes av UHR-KDA og UHR-KDA (AU) har lagt inn et forslag i mandatet for hvordan komiteen settes sammen.

UHR-KDA, ved leder og sekretær hadde 3. mars d.å. et møte med Det nasjonale publiseringsutvalget (NPU) (arbeidsutvalg) og publiseringskomiteen for fagfeltet *arkitektur og design* for å oppdatere komiteen på arbeidet som er gjort siden forrige møte 17. juni 2021, og for å foreslå en løsning for fremtidig organisering som kan legges fram på enhetsmøtet i UHR-KDA 18. april. Publiseringskomiteen var positiv til å videreføre dagens organisering direkte under NPU, og var også åpen for å utvide komiteen til å omfatte kunstfag.

Vurdering

UHR-KDA har allerede engasjert Linda Lien fra HK-dir for å gjennomføre en grovsortering av tidsskrifter som kan være aktuelle når vi ønsker å utvide fagfeltet til å dekke kunstfagene. Merk at vi snakker om tidsskrifter som allerede er godkjent som vitenskapelige publiseringskanaler, men som per i dag ligger under ulike andre fagfelt i arbeidet med publiseringsindikatoren. Flere av de aktuelle kandidatene ligger for eksempel under listen for tverrfaglig humanistisk forskning. I arbeidet med å vurdere organisatorisk tilhørighet for et fagfelt for *kunst, design og arkitektur* har Nasjonalt publiseringsutvalg for humaniora foreslått å flytte hele porteføljen av tidsskrifter under dagens fagfelt for dans til et nytt fagfelt for *kunst, design og arkitektur*.

En utvidelse av fagfeltet vil bidra til en helhetlig forvaltning av tidsskrifter om i dag ligger spredd ut over mange andre fagfelt. Det kan også se ut til at kunstnerisk forskning er et felt som er i rask utvikling, og en samlet forvaltning av kanaler i dette feltet vil være viktig. Til slutt får UHR-KDA et eget publiseringsutvalg som dekker alle fagene den strategiske enheten dekker. Vi understreker at arbeidet med å flytte tidsskrifter og samle dem under en ny komite, først kan starte etter at ny komite er på plass. Dette arbeidet vil bli organisert i tett dialog mellom Det nasjonale publiseringsutvalget og den nye komiteen som UHR-KDA oppnevner.

Arbeidsutvalget understreker at bredde er viktig i et nytt publiseringsutvalg og foreslår at dagens publiseringsutvalg suppleres, før en ny komite oppnevnes på høstens enhetsmøte.

Universitets- og høyskolerådet

Arbeidsutvalget mener dette er en riktig vei å gå når det gjelder tidsskrift i publiseringsindikatoren, men understreker at UHR-KDA fortsatt vil arbeide for anerkjennelse av bredden av andre typer plattformer som er relevante for våre fagområder. Det er i dag en mangel på relevante kanaler og arenaer for publisering av kunstnerisk utviklingsarbeid, jf. rapport fra [2017: Publisering og synliggjøring av kunstnerisk utviklingsarbeid](#). Et videre fokus på utvikling av plattformer for kunstnerisk utviklingsarbeid og kriterier for fagfelleevaluering er også i tråd med utviklingen vi i dag ser med bl.a. et mer anvendelig og versatilt Cristin/NVA som fanger opp aktivitet utenfor tidsskriftsformatet, og det som skjer med NOR-CAM og en mer utvidet vurdering av forskerkarrierer utover de tradisjonelle tellekantene.

Forslag til vedtak

UHR-KDA støtter at det opprettes en ny publiseringskomite for kunst, design og arkitektur, og godkjenner forslag til mandat. Arbeidsutvalget får fullmakt til å supplere dagens publiseringskomite. En ny publiseringskomite oppnevnes på høstens enhetsmøte.

Universitets- og høyskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/06   UHR-Kunst, design og arkitektur

Utsynsmeldingen og innføring av studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits

Leder av UHR, Sunniva Whittaker, innleder til saken.

Saksdokument

- Utsynsmeldingen og kunstfagene. Notat fra Kjetil Solvik (ettersendes)
- [Meld. St. 14 \(2022-2023\) Utsyn over kompetansebehovet i Norge \(Utsynsmeldingen\)](#)
- Notat fra UHR til Utdannings- og forskningskomiteen av 6. mars 2023 om utfordringer ved iverksetting av studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits.

Bakgrunn

De økonomiske rammevilkårene til KDA-fag er under press.

Innføringen av studieavgift for studenter fra land utenfor EØS og Sveits vil trolig få stor påvirkning for mange utdanninger som tradisjonelt har en stor andel studenter fra nettopp disse landene. Et sannsynlig utfall vil være tomme studieplasser fra høsten.

Utsynsmeldingen, og særlig endringene i finansieringsmodellen, vil kunne få uheldige konsekvenser for kunstfagene og skape mye usikkerhet framover. Det ligger insitamenter i den nye modellen til å redusere omfanget av kostbare kunstnerutdanninger til billigere utdanninger på de tre enfaginstitutionene AHO, KHiO og NMH, mens for de store universitetene med kunstfag ligger det innebygget sterke økonomiske insitamenter til å redusere omfanget av kunstutdanninger til fordel for billigere studietilbud. I notat fra Kjetil Solvik, er dette beskrevet og noen forslag til videre arbeid skisseres (ettersendes etter påske).

Vedtak

Saken følges opp av leder og AU med bakgrunn i diskusjonen i møtet

Universitets- og høgskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/07   UHR-Kunst, design og arkitektur

Vurdering av karriereutvikling i KDA-fag

Saksdokument

- [Veileder for vurdering i akademiske karriereløp \(NOR-CAM\)](#)
- [UHRs temaside for vurdering av akademiske karrierer](#)
- [UHRs sider om opprykksordninger og veiledende retningslinjer for humaniora fra 2013](#)

Bakgrunn

UHR nedsatte i 2019 en arbeidsgruppe som skulle utarbeide en veileder for vurdering i akademiske karriereløp – NOR-CAM. Veilederen ble levert våren 2021 og anbefalte et mer fleksibelt og helhetlig rammeverk for vurdering. Det skal være transparent og forutsigbart, og unngå ensidig bruk av indikatorer. UHRs styre har vedtatt å følge opp veilederen. Internasjonalt har vi fått den europeiske [Agreement on reforming research assessment](#) der NOR-CAM vil være sentral for oppfølgingen i Norge. 17 norske institusjoner har til nå undertegnet denne avtalen.

Det anbefales at hver institusjon utvikler sin egen veileder *og at fagstrategiske enheter ser på muligheten for å utvikle egne veiledere*. UHR-Humaniora er i gang med å oppdatere sine retningslinjer for opprykk, og lager et eget HUM-CAM.

Vurdering

UHR-KDA har et innsatsområde i handlingsplanen kalt «Karriere i akademica».

Ambisjonen med NOR-CAM har vært å utvikle en veileder med vekt på åpenhet, større bredde i vurderingene, og helhetlige vurderinger som motsats til ensidig bruk av indikatorer. KDA fagene har nettopp lange tradisjoner for å bruke andre former for vurdering, enn den tradisjonelle publiseringsindikatoren.

Hva er behovene for KDA fagene på dette området? Kan vi nedfelle vurderingsformer i våre fagområder i en forenklet versjon av NOR-CAM med anbefalinger for KDA-fag? Et slags KDA-CAM?

Forslag til vedtak

UHR-KDA ønsker å lage en egen versjon av NOR-CAM for KDA-fag. Arbeidsutvalget får fullmakt til å sette ned en arbeidsgruppe som kan arbeide videre med tematikken.

Universitets- og høgskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/08   UHR-Kunst, design og arkitektur

Valg av leder, nestleder og arbeidsutvalg

Saksdokument

- [Retningslinjer for UHRs strategiske enheter](#)
- Innstilling med vedlegg fra valgkomite

Bakgrunn

Representasjon og sammensetning av UHRs strategiske enheter og arbeidsutvalg er nedfelt i retningslinjene for de strategiske enhetene. UHRs strategiske enheter velger leder og nestleder blant representantene enkeltvis ved alminnelig flertall. Funksjonsperioden som leder og nestleder er to år, med anledning til gjenvalg to ganger. De samme lederne leder også arbeidsutvalget. Arbeidsutvalgsmedlemmer velges for fire år om gangen, med anledning til gjenvalg en gang. Studentrepresentanter oppnevnes årlig av NSO.

De strategiske enhetene velger selv medlemmer til sine arbeidsutvalg, og det skal tilstrebes kjønnsbalanse, mangfold og hensiktsmessig representasjon i henhold til faglig bredde, geografi og institusjonstype.

Leder og nestleder ble valgt våren 2021, og er på valg. Arbeidsutvalget ble valgt våren 2019 og er også på valg.

Valgkomiteen har bestått av professor Jacob Jessen, NTNU, spesialrådgiver Kjetil Solvik NMH og professor Ellen Marie Sæthre-McGuirk, NORD.

Vurdering

UHR-KDA bes på bakgrunn av innstillingen til valgkomiteen velge ny leder og nestleder for perioden våren 2023 – våren 2025, og arbeidsutvalg for perioden 2023 – 2027.

På grunn av endringer i ansettelsesforhold framover foreslås det i denne omgang bare to varamedlemmer i denne omgangen, og det støttes at valgkomiteen kommer tilbake med ytterligere forslag på en til to varamedlemmer til høsten.

Forslag til vedtak

UHR-KDA velger ny leder, nestleder og arbeidsutvalg i tråd med valgkomiteens innstilling. Leder og nestleder velges for to år, fram til våren 2025. Arbeidsutvalget velges for fire år, fram til våren 2027.

Universitets- og høskolerådet

Saksbehandler	ArkivsakID
Rachel Glasser	23/13

Saksnr   **Enhet**
23/09   UHR-Kunst, design og arkitektur

Orienterings- og drøftingssaker

- Årlige dialogmøter med Forskningsrådet
- Forslag til ny modell for opptak (NOU)
  - Vedlegg: UHRs høringssvar
- Kvalitets- og akkrediteringskrav for norske universiteter
  - Vedlegg: Notat
- Åpen post

Forslag til vedtak

UHR-KDA tar sakene til orientering.

UHR-KDAs arbeidsgruppe for kunstnerisk utviklingsarbeid – status for arbeidet pr. april 2023

Bakgrunn og mandat:

UHR-Kunst, design og arkitektur oppnevnte i møte 28.02.2020 en egen arbeidsgruppe for kunstnerisk utviklingsarbeid. Arbeidsgruppen skal følge opp oppgavene i handlingsplanen som gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid, spesielt bedre finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid og ph.d.-stillinger, plassering av kunstnerisk utviklingsarbeid i norsk inndeling av vitenskapsdisipliner og synliggjøring av kunstnerisk utviklingsarbeid i Cristin, samt god infrastruktur for visning og lagring.

Medlemmer 2022-2024:

I sammensetningen av arbeidsgruppen har det vært et mål å favne ulike kategorier utdanningsinstitusjoner, og medlemmene representerer først og fremst sektoren, og ikke egen institusjon:

Universitetene:

- Professor Florian Schneider (visuell kunst/film), NTNU
- Professor Edvine Larssen (visuell kunst), UiT
- Vara: visedekan og førsteamanuensis Jostein Gundersen, UIB

Vitenskapelig høyskoler: NMH/KHiO/AHO:

- Fagdirektør Torben Lai, KHiO
- Spesialrådgiver Kjetil Solvik, NMH
- Vara: viserektor for forskning Lise Amy Hansen, AHO

Andre høyskoler (statlige/private):

- Dekan Jørn Mortensen (HK, Arts, design, Media), Høyskolen Kristiania [LEDER]
- Dekan Eli Bø, HiNN
- Vara: Professor Camilla Eeg-Tverbakk, OsloMet

Fra Program for Kunstnerisk Utviklingsarbeid (PKU):

- Seniorrådgiver Linda Lien
- Vara: fagdirektør Geir Strøm

Varamedlemmer har anledning til å delta, også når det faste medlemmet er til stede. Det er også engasjert ressurser utenfor gruppen til ulike arbeider.

Arbeidsform:

Arbeidsgruppen arbeider hovedsakelig med å:

1) gjennomgå og gi innspill rundt utredninger igangsatt av andre

2) initiere og gjennomføre egne utredninger.

Arbeidsgruppen møtes ca. hver sjettede uke, og samhandler ellers via e-post og i Teams mellom møter. Det har vært fire møter høsten 2022 og våren 2023, hvorav ett lengre møte fysisk i Oslo, i tillegg til enkelte møter mellom leder/sekretær og UHR-KDA ved leder/sekretær.

Tema:

Arbeidsgruppen har i 2022/2023 arbeidet med:

1. Åpen forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid

Det er gjennom perioden utviklet et notat om åpen forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Notatet ble delt offentlig 15. november i forbindelse med [seminar/workshop om kunsthøgskole og deling av forskningsdata og -resultater](#) i Professorboligen, UiO, i Oslo. Seminaret ble også strømmet. Notatet er oversatt til engelsk og ble delt internasjonalt i forbindelse med [ELIA-konferansen i Helsinki i Finland, 23.-26. november](#). I forhold til forventningene ble arrangementet en positivt overraskelse. Dette gjelder både den store interessen (over 300 har sett strømmingen) og det gode oppmøtet (rundt 70 deltakere), samt hvor produktivt arrangementet var. Deltakerne var offensive og kobler tydelig deling av data med kvalitetsheving, fremfor å se på temaet som en utfordrende pliktøvelse. Formatet for arrangementet fungerte bra. Det fant sted mange interessante diskusjoner, og det ble konkretisert flere problemstillinger som det blir viktig for fagmiljøene å arbeide med fremover. Sett fra vårt perspektiv som medarrangør, var prosessen positiv og utviklende. Inntrykket etter arrangement er at deltakerne ble møtt der de er, og at vi skapte et godt utgangspunkt for videre arbeid.

2. Integrering av kunstnerisk utviklingsarbeid i Nasjonalt Vitenarkiv (NVA):

Her har arbeidsgruppen representanter som deltar i prosjektet, og som i første omgang bidrar i arbeidet med utvikling av en prototype (for design). Det er for tiden noe redusert framdrift fra prosjektleders side på grunn av manglende arbeidskraft på utviklersiden. Løsningen er planlagt lansert i løpet av året.

3. Forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid:

Her arbeider en egen spesialistgruppe med utvikling av retningslinjer. Gruppen ledes av Anne-Helen Mydland, og utkast ble presentert 14. mars under et arrangement i Den norske filmskolens lokaler i Oslo. Presentasjonen ble også strømmet. Utkastet har tidligere blitt presentert av spesialistgruppen for UHR-KDA.

4. Ny strategi for arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen har påstartet et arbeid med å meisle ut en ny strategi for perioden gruppen er aktiv.

Jørn Mortensen og Linda Lien

UHR/Rachel Glasser

Deres ref

Vår ref

Dato

2023/4508-ELIHØ

28.03.2023

Høringsinnspill fra KMD: Forslag til forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid

Viser til hørings sak om forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Ved KMD har forslaget vært diskutert på instituttene og i et felles høringsmøte på fakultetet.

KMD takker for et interessant og gjennomarbeidet forslag til forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Forslaget har satt i gang en helt nødvendig og viktig diskusjon om etikk i fagområdet. Forslaget vil kunne bidra positivt til at forskere og andre aktører får økt kunnskap om etiske normer og utvikler god etisk dømmekraft. Forslaget vil ha relevans ift. planlegging og gjennomføring av prosjekter, i vurdering av etiske problemstillinger i enkeltsaker og ved formidling og rapportering av resultater.

Vi har følgende kommentarer og innspill på dette stadiet:

1. De nasjonale forskningsetiske komiteenes ansvar for kunstnerisk utviklingsarbeid

Fakultetet mener det på nåværende tidspunkt hverken er ønskelig eller realistisk å opprette en egen forskningsetisk komité for kunstnerisk utviklingsarbeid på nivå med de tre andre fagkomiteene. Tvert imot mener vi at De nasjonale forskningsetiske komiteene må inkludere og ta et tydeligere ansvar for kunstnerisk utviklingsarbeid.

KMD mener at intensjonene i forslaget fra spesialistgruppen ligger så tett opp til NESH sine retningslinjer at det i omarbeidet form, i hvert fall som en prøveordning, vil kunne fungere

godt som utfyllende retningslinjer tilordnet NESH. Videre mener vi at det i sammensetningen av NESH-komiteen må sikres tilstrekkelig kompetanse i kunstnerisk utviklingsarbeid.

NESHs retningslinjer er utviklet for samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning i bred forstand, herunder fagområder som rettsvitenskap, teologi, utdanningsvitenskap, psykologi og samfunnsmedisin. De **kan** (vår utheving) anvendes i kunstnerisk utviklingsarbeid og museal praksis, og de kan være relevante for andre fagområder og tverrfaglige samarbeid. Hvis retningslinjene **skal** gjelde for kunstnerisk utviklingsarbeid bør det gjøres noen endringer og disse endringene må sees i sammenheng med behov for utfyllende retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. UHR-KDA bør med dette utgangspunkt invitere NESH til dialog om videre utforming.

I dialogen med NESH kan det, basert på spesialistgruppens arbeid, foreslås nødvendige endringer i eksisterende retningslinje slik at den bedre omfatter særskilte forhold ved kunstnerisk utviklingsarbeid, men uten at det endrer meningsinnhold og intensjon ift. andre fag. Eksempelvis kan begreper som «vitenskapelige metoder og «vitenskapelige praksis» gjerne byttes ut med «forskningsmetoder» og «forskningspraksis». Slike begreper vil da kunne inkludere både vitenskapelige og kunstneriske metoder og praksiser.

Vi ønsker altså at utfyllende retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid, om mulig, utformes med utgangspunkt i en oppdatert NESH-tekst. Våre utfyllende retningslinjer må da omtale særskilte forhold knyttet til kunstnerisk utviklingsarbeid som faller helt eller delvis utenfor hensikten med NESH-retningslinjen.

I videre arbeid må det legges tydelig til grunn at kunstnerisk utviklingsarbeid er inkludert i et bredt forskningsbegrep i Norge.

Til forslaget

Generelt

Det bør innledningsvis gjøres tydelig hvilke fagområder kunstnerisk utviklingsarbeid normalt omfatter: visuell kunst, design, arkitektur og landskapsarkitektur, utøvende og skapende musikk, film (spill) og scenekunst.

Det bør arbeides videre med å definere sentrale begreper, herunder omtale hvordan disse brukes i teksten. I forslaget er det f.eks. vanskelig å forstå hvilke kriterier som styrer ordvalg som «forskning» vs. «kunstnerisk utviklingsarbeid» og «det kunstneriske utviklingsarbeidet» vs. «forskningen». Det samme gjelder begreper som «faglig» og «akademisk». Anvendelsen av begreper som “kunsten”, “kunstnerisk praksis”, “kunstnerisk arbeid”, “kunstnerisk utviklingsarbeid”, “kunstneriske uttrykk”, “kunstnerisk utøvelse” synes heller ikke alltid like gjennomtenkt.

Begrepet «falsifikasjon» inngår ikke i standard definisjoner av «etterprøvbarhet», og er heller ikke implisert i NESH sin anvendelse av “etterprøvbarhet”. “Falsifikasjon” bør derfor fjernes fra definisjonen av “etterprøvbarhet”. Det fremstår som inkonsekvent å gi «etterprøvbarhet» et meningsinnhold tilpasset kunstnerisk utviklingsarbeid, for deretter å stryke begrepet gjentatte ganger i forslaget til retningslinjer. Vi anbefaler i stedet å se begrepet i forhold til «overførbarhet», slik det gjøres i Frascati-manualen (*reproducibility/transferability*). Vi anbefaler at «overførbarhet» tas med i begrepsavklaringen og vektlegges i utfyllende retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Vi er positive til at publikum og tredjepart innføres som begreper. Dersom begrepet «medvirkning» skal forstås og anvendes på en annen måte enn i NESH, bør begrepet defineres i innledende begrepsavklaring.

Kommentarer til hovedavsnitt og underpunkter

Del A

Forskerfellesskapet (innledning): Hvis vi tar utgangspunkt i at kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) er integrert i forskningsbegrepet og blir omtalt og tydeliggjort i NESH retningslinjen ser vi ikke behov for å endre vesentlig på NESH-teksten her.

A1: Hvis vi legger forståelsen av A til grunn kan det kanskje være nok å endre (markert i kursiv) NESH-teksten til:

Forskere skal ha individuell frihet og reell uavhengighet. Institusjonell autonomi skal være forskningsetisk forsvarlig og kan ikke bryte med normer for god *forskningspraksis*.

«Forskningspraksis» kan i så fall videreføres i dokumentet. Hvis denne og tilsvarende endringer ikke skulle være akseptabelt for NESH kan det vurderes å kommentere i egen utfyllende retningslinje.

A6: I stedet for å korrigere på teksten i NESH, bør det vurderes å formulere et eget avsnitt om overførbarhet, som er et mer relevant begrep enn etterprøvnbarhet i KU. "Åndsverkhensyn" gjelder for hele academia og er ikke særlige for KU.

A7: NESH sin tekst vil kunne fungere for KU med en presisering av at man under publisering også forstår offentliggjøring av KU. NESH sitt avsnitt om duplisering og salamisering kan være relevant også for KU og bør ikke strykes. Avsnittet kan i stedet fylles ut med et punkt om reiterasjon, repetisjon, variasjon, gjenskaping osv. som kunstneriske metoder.

A8: Tillegget støttes

A9: Heller enn å stryke begrepet "medforfatterskap", bør utfyllende retningslinjer utdype hva medforfatterskap og bidragsyter kan bety i KU. Eventuelt kan disse begrepene defineres under innledende avklaringer.

A10: Tillegget støttes, men bør reformuleres.

A11: NESH sin tekst er relevant også for KU, men det er grunn til å utfylle dette punktet med presiseringer om bruk av fiksjon som kunstnerisk metode, virkemiddel og om fiksjon som resultat.

Del B

B15: Vi støtter tillegget om publikum og tredjepart. Begge disse begrepene bør aktiveres i flere avsnitt, for eksempel under B20 og B23

B27: NESH sin tekst kan være relevant for KU. I stedet for overstrykninger og omskrivninger anbefaler vi et tillegg om fiksjon, eller en henvisning til utfyllende punkt til A11.

B28: "publikum og andre": Vi anbefaler at begrepet tredjepart anvendes i stedet for "andre" i et eventuelt tillegg/presisering av dette avsnittet.

Del C

C31: I dette avsnittet er “forsket på” overstrøket og erstattet med “inngå i forskningsprosjekt”. Vi mener NESH sin tekst kan være relevant for KU, og at det heller bør utformes et tillegg hvor begreper som “forske gjennom”, “forske i” og “forske med” aktiveres.

Vi støtter tillegget i siste avsnitt, og mener det bør vurderes tatt inn i NESH.

C32: “Forskning på”: *Her kan det vises til samme tillegg som C31, som utfyller at “forkning på” ikke alltid er aktuelt for KU.*

Del D

Vi ser ikke at endringsforslagene fra spesialistgruppen er av stor betydning her, og mener NESH bør kunne fungere for KU med de generelle presiseringene/avklaringene og enkle endringene i NESH som er foreslått innledningsvis.

Del E

Vi mener de overstrykninger som er foreslått er unødvendige (med mulig unntak av E47 3. avsnitt), og at omskrivninger kan løses med generelle presiseringer/avklaringer og enkle endringer i NESH foreslått innledningsvis. Det kan vurderes å utarbeide et tillegg om flytende grenseoverganger i KU mellom ulike former for formidling og publisering.

Del F

KMD støtte opprettelse av et punkt F og foreslår at det spilles inn til NESH.

Vennlig hilsen

Frode Thorsen
dekan

Eli Neshavn Høie
assisterende fakultetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Oslo 8. mars 2023

Innspill til Nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Det er mye konsekvent og god tenking som ligger til grunn for forslaget. Men flere steder nevnes «kunst» og «kunstneriske resultater». Bør dette være med? Vil det ikke rekke med «resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid»? Dette er ikke ment å være etiske retningslinjer for «kunst» - og det burde det heller ikke være.

Anbefaler at kunstens frihet løftes ut av hele dokumentet. Det er forskningen (KU) som bør være fri. Kunstens frihet sorterer til et annet domene i samfunnet. Dette er en anbefaling som gjelder hele dokumentet.

Konkrete forslag:

Til pkt 4: Begrepsavklaring s. 3

Jeg kan ikke se at KU behøver å svare ut «Etterprøvbarhet».

Anbefaler at dette ikke forsøkes forklares.

Til: 1. Fri og uavhengig forskning

Anbefaler: «Fritt og uavhengig kunstnerisk utviklingsarbeid» i stedet for «Frihet og uavhengighet i kunstnerisk utviklingsarbeid»

Jørn Mortensen

Universitets- og høgskolerådet
Enhet for kunst, design og arkitektur
Stortorvet 2
0155 Oslo

27.3.2023

Nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid – hørings svar fra Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Innlandet takker for invitasjon til høring av Nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Med utgangspunkt i forslag fra spesialistgruppe nedsatt av UHR kunst, design og arkitektur, høringskisse pr. 09.12.2022, meldes følgende innspill fra Høgskolen i Innlandet.

Arbeidsgruppen har gjort en grundig og omfattende jobb med å utvikle et forslag til nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Svært mye av arbeidet som er gjort utgjør et godt grunnlag for videre arbeid. Høgskolen i Innlandet vil i det følgende peke på noen punkter det bør arbeides videre med.

Forholdet mellom forskningsetiske retningslinjer og nye retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid

Spesialistgruppen har tatt utgangspunkt i generelle forskningsetiske retningslinjer (norske og europeiske), hvilket faller naturlig. Derimot kan valget om videre utgangspunkt og sammenligninger med NESHS forskningsetiske retningslinjer, ha lagt for sterke føringer og hemmet nye innspill og diskusjoner om hva som er særpreget for etiske utfordringer i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Som høringspart er det vanskelig å følge konsekvent logikken i sammenligningene med NESH-retningslinjer og forslaget til KU-retningslinjer, og mer innsikt i kunstfaglige prinsipper (profesjonsetikk i ulike kunstformer) kunne ha vært et verdifullt supplement i denne fasen.

Følgelig er det grunn til å spørre seg om utgangspunktet i tilstrekkelig grad dekker de utfordringene som KU står overfor, slik at forslag til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid i for stor grad blir en «konvertering/adapsjon» og i mindre grad tar utgangspunkt i konkrete problemstillinger som er mer typiske for KU-virksomhet.

En annen innfallsvinkel kunne vært å utforme et forslag som heller er mindre omfattende og mer overordnet (generisk) og med kunstfaglige -/sjangerspesifikke (kasuistiske) etikkretningslinjer som utarbeides som supplement.

Imidlertid kan de forskningsetiske prinsipper innen naturvitenskap og teknologi også anses som en 'inspirasjonskilde' til utvikling av KU-retningslinjene. Disse tar i mindre grad utgangspunkt i

hensyn til enkeltmennesket (antroposentrisk) og spiller mer opp forskningens forpliktelser overfor samfunnet

- Forskningen (KU) har et selvstendig ansvar for egen rolle i samfunnsutviklingen.
- Forskningen (KU) skal være i overensstemmelse med bærekraftig utvikling.
- Forskningen (KU) har et ansvar for å bidra til større global rettferdighet.

Grensedragning mellom forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid

Utkastet til retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid har et stykke på vei markert likheter og forskjeller mellom forskning og KU. For å forebygge at forskning som begrep allikevel 'overtar', bør retningslinjene bli enda mer tydelige på hva slags etiske utfordringer som er helt spesiell for kunstfeltet og så langt det er mulig anvende og utvikle sine egne begreper og grunnforutsetninger. Eksempler på dette kan for eksempel være:

- Idealet om etterprøvbarehet i forskning er ikke et ideal i KU, snarere tvert imot.
- Oppmuntre til forskningsetisk refleksjon og etisk tankegang, snarere enn at etikken skal begrense, avgrense og dermed få en negativ effekt på skaperkraften. Hvordan kan etisk tenkning bidra til kreativitet snarere enn å gjøre det motsatte?
- Bruken av begrepet 'plagiat' skiller seg i KU og annen forskning.
- Hvem er de involverte i kunstnerisk utviklingsarbeid? Definisjon av forskningsdeltaker, informant og tredjepart (jfr. s. 4 i utkastet) blir uklar. I 'vanlig' forskning er det ikke forskjell på forskningsdeltaker og informant (de inkluderte). På s. 16 står at «I et kunstnerisk utviklingsarbeid skal forskeren innhente samtykke fra informanter og forskningsdeltakere». Hvem er hvem? Samtykket til innhenting av personopplysninger i forskning innhentes av den som er inkludert i studien (=informant/forskningsdeltaker/forsøkspersonen/den inkluderte).
- Hva inneholder et samtykke relatert til KU og hvilke rettigheter utløser det for den som samtykker til deltakelse? Gjelder personvernrettigheter (GDPR) – dvs retten til innsyn, retting og sletting slik det gjør i forskning?

I utgangspunktet er kunsten fri, slik også ytringsfriheten er, men i gitte sammenhenger krysser retten til å uttrykke seg og å skape, andres krav på beskyttelse. Innen for eksempel film- og kunstfeltet har bl.a. følgende etiske problemstillinger vært aktuelle:

- I dokumentarfilmproduksjon kan man tenke seg at medvirkende som blir portrettert ikke fullt ut forstår rekkevidden av sin tilstedeværelse i verket og i enkelte tilfeller må beskyttes mot seg selv.
- I sammenheng med filmatiseringer av historiske hendelser kan det oppstå debatter mellom faghistorikere og filmskaperne der historikerne mener at filmskaperne har tatt seg for store kunstneriske friheter og at dette går på bekostning av sannheten, og oppfattes som historieforfalskning og i verste fall propaganda.

Behov for presiseringer i utkastet til retningslinjer

Punktvis:

- Hvordan forholder vi oss etisk til kunstverkene til studenter, og eventuelt elever i praksisfeltet i utdanningen? Hvordan fremstiller vi studentarbeid, som kunst eller ikke, når vi utforsker gjennom kunst? Bør en bevissthet om dette tas inn i etiske retningslinjer for KU?
- Det mangler noe om etiske betraktninger om kvalitet og hva som regnes som god KU, inkludert etikk i forbindelse med bedømmelser av PhD/opprykk i KU.
- Er forslagene til retningslinjer for KU i for stor grad kunstverkfokusert? Fagfelt som handler om utøvelse av musikk, kunst, arkitektur og design kan oppleves som litt satt til side i den foreslåtte ordlyden.
- Forholdet mellom kunstnerisk utviklingsarbeid, kunst og kommersielle aktører, noe som sannsynligvis er mer fremtredende tema sammenlignet med forskning. Aktørene kan være oppdragsgivere/selskaper, finansører, samarbeidspartnere, forestilling/publikum, o.a.
- Tydeliggjøre grensedragning til IPR (immaterielle rettigheter) og åndsverksloven.

Annet

I prosessen med å utvikle KU-retningslinjer, bør man notere alle eksempler/case som dukker opp i diskusjonen. For majoriteten er det rimelig å kunne si at det er vanskelig å forstå fullt ut hva det hele egentlig dreier seg om. Det vil gjelde fra begge hold, enten man er kunstner/stipendiat eller jobber i eller for forskning. Erfaringer fra arbeidet med bevisstgjøring og opplæring i forskningsetikk, viser at casesamlinger med etiske dilemmaer er svært nyttig. («ja, det angår faktisk meg. Alle kan observere eller bli del av kritikkverdig forskningspraksis med eller uten intensjon»). Se for eksempel «[Dilemma Game](#)»

Det vil bli spennende å følge med videre på arbeidet med utvikling av etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Høgskolen i Innlandet er beredt til å bidra mer dersom det kan være til nytte for UHR-Kunst, design og arkitektur.

E.F.

Med hilsen

Marte Tøndel

forskningsdirektør

24.03.2023

Innspill til: Nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid, forslag fra spesialistgruppe nedsatt av UHR-Kunst, design og arkitektur, høringskisse pr. 09.12.2022.

Administrasjonen av den nasjonale forskerskolen i kunstnerisk utviklingsarbeid er lagt til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Et av stipendiatseminarene i forskerskolen omhandler etikk, og forskningsetikk er gjennomgående et relevant tema i forskerskolens undervisningstilbud.

Forskningsetikk er derfor et viktig tema for oss, og vi ønsker å bidra med følgende innspill til det pågående arbeidet med å utvikle nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid:

Generelle kommentarer:

Innledningsvis vil vi understreke viktigheten av å utvikle og implementere forskningsetiske retningslinjer rettet spesielt mot kunstnerisk utviklingsarbeid. Prosessen som er igangsatt er derfor svært gledelig, og vi vil på det sterkeste oppfordre til å sikre at prosessen videreføres helt i mål.

Generelt mener vi at deler av retningslinjene bærer preg av å være utviklet for vitenskapelig forskning, og at det er behov for ytterligere tilpasning til kunstnerisk utviklingsarbeid. Utkastet er likevel et svært godt utgangspunkt for et mulig steg to, der enten forslaget omformuleres til et tydeligere supplement/vedlegg til de forskningsetiske retningslinjene til samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), eller til mer frittstående retningslinjer uavhengige av NESH.

I seminar i forskerskolen som omhandler etikk, opplever vi mange problemstillinger der det ville vært til god hjelp å ha retningslinjer tilpasset kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette gjelder for eksempel at deltakere i kunstnerisk utviklingsarbeid kan ha andre og flere roller enn man vanligvis finner i et vitenskapelig forskningsprosjekt. Roller omtales på side 4:

Roller i kunstnerisk utviklingsarbeid: Forskningsdeltaker, informant, publikum og tredjepart
Forskningsdeltaker: Personer som deltar i og bidrar til utviklingen av prosjektet.

Det vil være en fordel å inkludere flere roller i den innledende oversikten, eller å definere de oppramsede rollene mer presist. «Medskaper» er eksempelvis noe som opptrer i mange prosjekter, og som bør nevnes og defineres.

Vi vil også oppfordre til å gå dypere inn i problemstillinger knyttet til samtykke. Eksempelvis vil det bli svært krevende å innhente individuelt samtykke fra deltakere i prosjekter som omhandler sosiale mobiliseringsprosesser, og der det organiseres åpne samlinger på offentlige steder. I slike tilfeller kan potensielt mange personer møte opp, eller tilfeldige forbigående kan stoppe opp og bli del av hendelsen. Dersom et prosjekt inneholder flere slike samlinger over tid på ulike steder, kan det være flere hundre ulike personer som deltar. Hvordan håndterer man i praksis informert samtykke i et slikt prosjekt? Kan det tenkes at det i kunstnerisk utviklingsarbeid er behov for å definere deltakelse mer nyansert, og at det bør utvikles supplerende kategorier knyttet til samtykke?

Et annet tenkt tilfelle kan være et prosjekt hvor forskeren går i dialog med materiale som en person som er aktiv i mediene, har publisert offentlig på egen blogg. Det er kun forskerens respons som blir offentlig tilgjengelig i det kunstneriske sluttresultatet og refleksjonen, og det er ikke mulig å

identifisere personen bak bloggen. Vedkommende kan likevel sies å være part i prosjektet. Skal det innhentes samtykke? Det vises i punkt 18 til unntak fra krav om samtykke, men det er likevel et spørsmål hva som bør og kan være normalen i kunstnerisk utviklingsarbeid. Er kunstnerisk utviklingsarbeid, og samfunnet, tjent med en direkte overføring fra vitenskapelig til kunstnerisk forskning, når det gjelder roller i et kunstnerisk utviklingsprosjekt og hvordan spørsmål om informasjon og samtykke håndteres?

Det er også noen skrivefeil eller uteglemte ord i teksten, men vi har ikke kommentert dette, da vi tenker det er for tidlig med korrekturlesing av dokumentet.

Vi vil innledningsvis også trekke frem at vi opplever det som positivt og naturlig å innføre en egen del, F, som omhandler liv, natur, miljø og økosystem.

Noen konkrete innspill:

Del A:

1. Frihet og uavhengighet i kunstnerisk utviklingsarbeid

Forskere skal ha individuell faglig frihet og reell faglig uavhengighet. Både faglig og institusjonell autonomi skal være forskningsetisk forsvarlig og kan ikke bryte med normer for god praksis i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Kommentar: Faglig opptrer tre ganger, og det fremstår som unødvendig. Forskeren bør vel også ha generell uavhengighet. Dersom en institusjon er autonom, innebærer ikke de da også faglig autonomi?

7. Offentliggjøring av kunstnerisk utviklingsarbeid

Offentliggjøring av resultat og fagfelleverdert deling av metoder og innsikter fra kunstnerisk utviklingsarbeid er viktig for å sikre kvalitet, for å ivareta grunnleggende normer om originalitet, etterprøvbarhet, overførbarhet og kritikk, og for å utvikle forskningsfeltet.

Kommentar: Hva er fagfelleverdert deling av metoder og innsikter? Det korrekte er gjerne at det er metoder og innsikter som er vurdert, ikke selve delingen? Foreslår å heller skrive: *Deling av metoder og innsikter som er fagfelleverdert.*

10. Plagiat

Innen kunstnerisk praksis finnes en rekke praksiser som trekker veksler på tidligere kunstneriske uttrykk, og hvor for eksempel gjennom sampling, re-enactment, appropriering, "ready-mades", "object trouvé" eller gjenfortelling fungerer som implisitte referanser med overføringsverdi. Men i eksplisitt refleksjon må også referanser være eksplisitte, forskeren kan ikke stjele hele eller deler av andres arbeid og fremstille det som sitt eget.

Kommentar: Her skulle vi gjerne sett at det ble brukt, eller utviklet, norske begreper.

14. Internasjonalt samarbeid

Forskere ved institusjoner i Norge er forpliktet til å følge anerkjente forskningsetiske normer, også når de utfører kunstnerisk utviklingsarbeid i andre land. Institusjonene har ansvar for at forskere som kommer til Norge, blir informert om det forskningsetiske systemet i Norge.

Kommentar: Jamfør innspillsmøtet 14.03.2023: Skal det nevnes at forskeren bør sette seg inn i og vurdere forskningsetiske normer i andre land? Det kan likevel være problematisk å forplikte seg til å følge disse, for eksempel om de bryter med menneskerettigheter eller ytringsfrihet.

Del B:

15. Samtykke til å delta i kunstnerisk utviklingsarbeid

I et kunstnerisk utviklingsarbeid skal forskeren innhente samtykke fra informanter og forskningsdeltakere, men også vurdere om det er nødvendig å innhente samtykke fra publikum og eventuelle tredjeparter som kan bidra til, påvirke eller bli påvirket av det kunstneriske utviklingsarbeidet. Forskeren skal være spesielt oppmerksom på situasjoner det kunstneriske utviklingsarbeidet hvor asymmetrien i rollene kan være usynlig.

Kommentar: Snu om på rekkefølge, dvs. skrive forskningsdeltakere og informanter, siden det er mye mer vanlig med forskningsdeltakere enn informanter i kunstnerisk utviklingsarbeid? Se også innledende kommentar.

At samtykket er informert, betyr at forskere har gitt tilstrekkelig og forståelig informasjon om hva det innebærer å delta i forskning. Informasjonen skal sikre at personene forstår hvorfor nettopp de blir spurt om å delta, hvilke opplysninger som blir samlet inn, hvordan de blir brukt, hvem som skal bruke dem og til hvilke formål de skal brukes. Informasjonen skal spesifisere forskningens formål, metode og tilnærming; inneholde en plan for behandling, lagring, bruk og gjenbruk av data; presisere vilkår for konfidensialitet og anonymisering; gjøre oppmerksom på mulig risiko for skade og belastning; og redegjøre for ulike interesser knyttet til organisering og finansiering, samt andre momenter som kan ha betydning for deltakerne. Informasjonen skal være tilpasset deltakernes alder, bakgrunn og formidles på et språk og på en måte som de forstår. Det kan være relevant å informere om mulige goder som kan følge av forskningen, men informasjonen må være tydelig og ikke skape urealistiske forventninger. Der det er relevant, må forskere gjøre det klart at deltakelse i kunstnerisk utviklingsarbeid ikke påvirker rettigheter til offentlige ytelser eller utfall av saker og søknader. Behovet for informasjon er spesielt stort når forskningen innebærer risiko for skade eller urimelig belastning. Samtidig kan et godt informert og utvetydig samtykke gjøre det mulig å utføre forskning som medfører belastning og ubehag (se punkt 28. Risiko for skade og belastning). Forskere må gjennom hele forskningsprosessen være bevisst på og sikre at deltakerne forstår hva de er med på, og hvilke konsekvenser deltakelsen kan få.

Kommentar: Kan denne bedre tilpasse kunstnerisk utviklingsarbeid, der mange prosjekter starter med utforskning av et område, og ikke et klart definert forskningsspørsmål eller hypotese? Vil det være mulig å innfri dette kravet i alle prosjekter, og er det i så fall hensiktsmessig å ha en formulering som i så stor grad bærer preg av å være rettet mot ulike typer vitenskapelig forskning?

17. Beskyttelse av barn

I noen tilfeller kan det være en interessekonflikt mellom barn og foresatte. Barn har rett til et privatliv, men det kan oppstå situasjoner hvor forskere er forpliktet til å formidle informasjon til foresatte (se punkt 21. Konfidensialitet og taushetsplikt). Foresatte kan også ha egeninteresse av å holde opplysninger skjult, for eksempel om vold og overgrep. I slike tilfeller kan det være etisk forsvarlig at barn får delta i kunstnerisk utviklingsarbeid, uten samtykke fra foresatte, dersom forskningens nytte og verdi for barnet klart overstiger ulempene ved å delta.[20] I alle tilfeller må forskeren sikre at barnets beste og retten til å bli hørt blir ivaretatt på en forsvarlig måte (se også punkt 22. Varslingsplikt).

Kommentar: Kan det finnes eksempler som er mer gjenkjennbare i kunstnerisk utviklingsarbeid enn at foresatte ønsker å holde opplysninger om vold og overgrep mot barn skjult? Avsnittet virker å være mer rettet mot vitenskapelig forskning, enn tilpasset kunstnerisk utviklingsarbeid.

19. Klarhet om roller og ansvar

Forskere har ansvar for å klargjøre grenser, forventninger og krav knyttet til rollen som forsker overfor forskningsdeltakere. Forskere har ansvar for å klargjøre grenser, forventninger og krav knyttet til rollen som forsker overfor forskningsdeltakere. I situasjoner hvor forskere opptre i flere roller, har de ansvar for å tydeliggjøre grensene for forskningsrelasjonen. Det kan for eksempel dreie seg om at forskeren samtidig er behandler, at forskere skal evaluere et tiltak de også har vært med å utvikle, eller at man forsker på egen undervisning, i kunstnerisk utviklingsarbeid eller ved langvarige forskningsrelasjoner. Dersom forholdet mellom forskere og deltakere blir så tett at det kan påvirke profesjonaliteten og uavhengigheten, må forskerne vurdere om prosjektet skal endres eller avbrytes.

Kommentar: Denne formuleringen kan være problematisk, eksempelvis ser vi mange prosjekter som tar utgangspunkt i egne familiemedlemmer, og der nærhet er nettopp en verdi. Klargjøring av grenser og forventninger er likevel viktig, og også at deltakere har forståelse for hvilken rolle de har og at de kan trekke seg fra prosjektet, på lik linje med alle andre.

21. Konfidensialitet og taushetsplikt

Hvis forskere lover informanter konfidensialitet, er det et løfte om at informasjonen fra det kunstneriske utviklingsarbeidet skal behandles fortrolig og ikke formidles videre på måter som går ut over avtalen. Forskeres troverdighet og deltakeres tillit til kunstnerisk utviklingsarbeid er nært knyttet til denne konfidensialiteten. Samtidig setter varslingsplikten grenser for konfidensialiteten (se punkt 22. Varslingsplikt).

Kommentar: Informant og informasjon er gjerne ikke det mest fremtredende i kunstnerisk utviklingsarbeid. Det vil være en fordel å bruke eksempler som er mer gjenkjennbare. Gjennomgående kan gjerne ordet «informant» vurderes byttet ut med «forskingsdeltaker» eller «bidragsyter».

25. Tilbakeføring av resultater

Informanter bør få anledning til å korrigere faktiske feil der det er mulig. Forskere må tilrettelegge resultatene slik at sentrale funn og innsikter formidles på en måte og på et språk som er forståelig for deltakerne. Forskere har like fullt det endelige ansvaret for tolkninger og konklusjoner. I tillegg har forskerne et generelt ansvar for forskningsformidling rettet mot et bredere publikum (se del E)

Kommentar: I kunstnerisk utviklingsarbeid benyttes mange ulike språk, eksempelvis musikk. Er det rimelig at forsker har det endelige ansvaret for tolkninger og konklusjoner?

29. Menneskers ettermæle

Ved kunstnerisk utviklingsarbeid på døde mennesker gjelder samme krav om respekt, dokumentasjon og etterrettelighet som ved forskning på levende mennesker.

Kommentar: Dette er et avsnitt som tydelig fremstår som en omskrivning, og som virker fremmed («Ved kunstnerisk utviklingsarbeid på døde mennesker... forskning på levende mennesker»). Heller: Ved kunstnerisk utviklingsarbeid som berører døde mennesker eller deres minne, eiendeler, ettermæle eller annet, gjelder samme krav om respekt, dokumentasjon og etterrettelighet som ved forskning som involverer levende mennesker.

C

Begreper:

C) Grupper og institusjoner

31. Svakstilte og sårbare grupper Forskere har et spesielt ansvar for å beskytte svakstilte og sårbare gruppers integritet og interesser.

Kommentar: Det bør unngås begreper som kan oppfattes som stigmatiserende, som «svakstilte». Kan «utfordrede» eller «utsatte» grupper benyttes i stedet?

Forskere må være tydelige på roller og ansvar i både forskning og formidling. Forskere har et spesielt ansvar for å forstå egen rolle i et større perspektiv, med hensyn til klasse, økonomi, utdanning, sosiale og kulturelle forhold, og reflektere rundt definisjonsmakt over for ulike grupper.

Kommentar: Det kan være vanskelig å forstå sin egen rolle i f.eks. et større kulturelt perspektiv. Er det bedre å bruke «må være bevisst egen rolle...»?

32. Respekt for kulturelle forskjeller

I møte med kulturelle grupper i det kunstneriske utviklingsarbeidet er det viktig å opparbeide seg kunnskap om og respektere den lokale konteksten og de sosiale forholdene. Forståelse av kulturforskjellers betydning bør veie tungt i forskningen, men innebærer ikke nødvendigvis aksept av kulturelle praksiser.

Kommentar: Dette er et avsnitt som fremstår som godt tilpasset kunstnerisk utviklingsarbeid, der «Når man forsker på kulturelle grupper» er erstattet med «I møte med kulturelle grupper».

D

40. Brukermedvirkning

Forskningsetikk må ivaretas i alle former for brukermedvirkning. Forskningsetikk må ivaretas i alle former for brukermedvirkning. Brukermedvirkning kan bidra til å styrke forskningens kvalitet og relevansen av det kunstneriske utviklingsarbeidet, og det kan fremme demokratiske rettigheter og motvirke diskriminering. Det kan imidlertid også skape forskningsetiske utfordringer, for eksempel knyttet til konfidensialitet, habilitet og interessekonflikter. [36] Brukere, klienter og pårørende må ikke reduseres til symbol uten reell innflytelse.

Kommentar: Er det naturlig å skrive «brukermedvirkning», eller er «medvirkning» mer dekkende? Er «klienter» et gjenkjennbart begrep i kunstnerisk utviklingsarbeid?

F

Liv, natur, miljø og økosystem

Kommentar: Vi støtter å innføre en egen del, F, som omhandler ansvar utover det som er sentrert rundt mennesker og den menneskelige eksistensen: Liv, natur, miljø og økosystem.

Innspill til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid - AHO

Uklar bruk av begrep

Dublisering (side 10) Retningslinjene diskuterer 'dublisering' og det påpekes at "forskeren må være redelig, og når det samme eller beslektet arbeid offentliggjøres i flere arenaer bør det være tydelig". Dette punktet bør tydeliggjøres eller presiseres, da det kan være uklart for utøvende KU-forskere hvordan dette skiller seg fra annen forskning der et arbeid ikke kan 'registreres' flere ganger. Selvfølgelig kan et arbeid 'presenteres' eller 'fremføres' flere ganger, men begrepet 'offentliggjøring' brukes her for å dekke alle disse begrepene, og det kan være uheldig. Vi mener at retningslinjene bør være mere presise her.

Å forske 'på'

Dette ble diskutert på innspillsmøtet, og det ble nevnt at NESH plasserte seg 'over' personer når man skriver om å forske 'på' (side 32-33). Det er forståelig at man kan lese det slik, men det kan like lett leses om at NESH ønsker å løfte selvråderetten til den eller de som det skal forskes 'på' eller med, og at NESH dermed setter slike personer 'over' forskeren – slik GDPR faktisk gjør. Å plassere personer som samskapere og kategorisere involvering som at de 'inngår i et forskningsprosjekt' slik det er forslått, tar en snarvei om dette med at før forskerne involverer noen, så skal de ha deres samtykke (om de bruker person-identifiserbar informasjon og materiale). Erfaring fra design forskning viser at om man - selv med de beste intensjoner - innlemmer personer som samskapere eller med-forskere og går utenom samtykke, så er det uheldig da samtykket som er gitt ofte er uklart for de som gir sitt samtykke, når de er samskapere eller med-forskere dvs. det usynliggjør asymmetrien og personers selvråderett.

Diskusjonen på møtet viste også at flere ikke vet om skillet mellom person-identifiserbar informasjon og sensitiv informasjon da det ble snakket om minnepinner og innlåsing av informasjon. Det viser til et behov for at akkurat disse retningslinjene tydeliggjør hvordan man jobber med person-identifiserbar informasjon på mest etisk forsvarlig måte, da retningslinjene uunngåelig bygger på GDPR lovverket som KU må forholde seg til.

- *Og sist men ikke minst, så støttes det nye punktet F*
Et nydelig tillegg som NESH kan ta til etterretning.

24.03.2023

Fra: [Astrid Marie Lund Gilje](#)
Til: [Rachel Glasser](#)
Emne: Innspill til UHR-Kda: Forslag til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid
Dato: fredag 24. mars 2023 10:49:11
Vedlegg: [image001.png](#)
[image002.png](#)

Fakultet for kunsthøgskolen ved Universitetet i Agder ønsker å gi følgende innspill til forslaget til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid, etter behandling i fakultetets forskningsutvalg 23.3.2023:

Fakultet for kunsthøgskolen ved UiA støtter forslaget fra spesialistgruppen i sin helhet, med behov for mindre språklige endringer – som ble påpekt under innspillmøtet 14. mars.

Utover dette vil vi takke spesialistgruppen for det viktige arbeidet som er gjort til nå og for bevisstgjøringsprosessen som er satt i gang i fagmiljøet. At fagmiljøet sammen kan enes om særlige forskningsetiske utfordringer for Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) bidrar også til en tydeligere definisjon av egenarten til KU. Dette vil på sikt styrke KU både nasjonalt og internasjonalt, der Norge er et foregangsland.

Vi vil også berømme forslaget om nytt punkt F. Liv, natur, miljø og økosystem. Uavhengig av om det oppnevnes egen forskningsetisk komite for Kunstnerisk utviklingsarbeid eller om det utarbeides utfyllende retningslinjer for KU under NESHs forskningsetiske retningslinjer, vil vi oppfordre til at punktet innarbeides på overordnet nivå.

Med vennlig hilsen

Astrid Marie Lund Gilje

Forskningsrådgiver

Fakultet for kunsthøgskolen

Tlf. 473 49 083

Kontor: G3.007

www.uia.no/kunst

Videresendt melding:

Fra: Rachel Glasser <rachel.glasser@uhr.no>

Emne: UHR-Kda: Forslag til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid - Innspillrunde

Dato: 24. januar 2023 kl. 15:04:23 CET

Til: "UHR-Kunst, design og arkitektur" <UHR-kda@uhr.no>, Nina Frederikke Grünfeld <nina.grunfeld@inn.no>

Hei

I mars 2021 oppnevnte UHR-Kda en spesialistgruppe som skulle utarbeide forslag til etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Gruppen oversendte et utkast til retningslinjer 15. desember.

Spesialistgruppens mandat var å utarbeide forslag til veiledende etiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid, med utgangspunkt i forskningsetikkloven og i de generelle nasjonale forskningsetiske retningslinjene. Formålet var å utvikle felles veiledende retningslinjer for alle som arbeider med kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge, og å bidra til at aktører i feltet får økt kunnskap om etiske normer og utvikler god etisk dømmekraft. Retningslinjene skal være til hjelp i planlegging og gjennomføring av prosjekter, i vurdering av etiske problemstillinger i enkeltsaker og ved formidling og rapportering av resultater.

Spesialistgruppen tar utgangspunkt i NESHs forskningsetiske retningslinjer (høyre kolonne i tabellen i dok. A) og tilpasser disse til kunstnerisk utviklingsarbeid (venstre kolonne i tabellen i dok. A).

Vi sender med dette forslaget på en innspillrunde i UHR-Kda. **Fristen for innspill er 24. mars.**

Vi ønsker også å arrangere et innspillmøte 14. mars fra kl. 1700 – 1900 på [Den norske filmskolens avdeling i Oslo](#) (i tilknytning til PKUs ARF Spring Forum i Oslo 13.-15. mars). Her vil også medlemmer fra spesialistgruppen delta. Vi kommer tilbake med praktisk informasjon om dette møtet.

Vedlagt følger to dokumenter:

- A Forslag til retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid
- B. Bakgrunnsnotat for arbeidet til spesialistgruppen

Med vennlig hilsen fra

Frode og Rachel

Rachel Glasser

Seniorrådgiver | Senior Advisor

Universitets- og høyskolerådet | Universities Norway

Mobil: +47 48272218

www.uhr.no

Stortorvet 2, 0155 Oslo, Norway

UHR Kunst, design og arkitektur
postmottak@uhr.no

Deres ref.

Vår ref.
21/00048-4

Dato
23.03.2023

Adresse Fossveien 24
0551 Oslo
Norge

Telefon (+47) 22 99 55 00

Post Postboks 6853
St. Olavs plass
N-0130

Faktura Postboks 386
Alnabru
0614 Oslo

Org.no. 977027233
Giro 8276 0100265

Høringsinnspill – Nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid

Kunsthøgskolen takker for invitasjonen til å gi høringsinnspill om utkastet til nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Vårt høringsinnspill omtaler først overordnede perspektiv, deretter berøres utvalgte tema.

1. Overordnet

Kunsthøgskolen ser det som positivt at utkastet til forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid, ved å ta utgangspunkt i NESH fagspesifikke retningslinjer, dekker hensyn til forskningsgrupper, samfunnsgrupper og institusjoner. Samtidig er det avgjørende at særpreget ved kunstnerisk utviklingsarbeid ivaretas.

Retningslinjene bør følge hovedstrukturen i NESH, slik at det blir tydelig hva som i hovedtrekk er likt for både forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid, og hva som er vesentlig ulikt. Dette er samme metodikk som Stipendiatprogrammet benyttet i utviklingen av retningslinjer som var basert på retningslinjer for vitenskapelig Ph.d. I de tilfeller der det ikke forekommer en klar relevans for kunstnerisk utviklingsarbeid i retningslinjene som er benyttet som utgangspunkt, bør tekstoffanget begrenses slik at den ikke fremstår irrelevant.

I bruken av begrepet «anerkjente forskningsetiske normer» vil det være en fordel om de generelle prinsippene det henvises til, på sikt henviser til de europeiske prinsippene for forskningsintegritet, fremfor prinsippene i de generelle forskningsetiske retningslinjene som nå ligger til grunn. Begrepet «anerkjente forskningsetiske normer» vil også forde en diskusjon innen de respektive kunstfagfeltene.

Det bør fremgå tydelig at retningslinjene er forankret i ALLEAs prinsipper om pålitelighet, ærlighet, respekt og ansvarlighet i det kunstneriske utviklingsarbeidet. Det kan bidra til å tydeliggjøre at retningslinjene primært gjelder krav til forskeren når det gjelder behandling av forskningsdeltakere og samarbeidspartnere. I tillegg stilles det forventninger til forskeren når det gjelder å gi andre fagfeller mulighet for å følge det kunstneriske utviklingsarbeidet. Utover dette kan retningslinjene gjerne tydeliggjøre sterkere at kunstneriske metoder i utgangspunktet er forankret i kunstnerisk frihet.

Kunsthøgskolen ser det som positivt at retningslinjene er utvidet med et nytt punkt F.

2. Særpreget ved kunstnerisk utviklingsarbeid

Særpreget ved kunstnerisk utviklingsarbeid bør forsterkes på en rekke områder. Eksempler på dette er:

s. 20: «Foresatte kan også ha egeninteresse av å holde opplysninger skjult, for eksempel om vold og overgrep. I slike tilfeller kan det være etisk forsvarlig at barn får delta i kunstnerisk utviklingsarbeid, uten samtykke fra foresatte, dersom forskningens nytte og verdi for barnet klart overstiger ulempene ved å delta»

s. 29: «Ved kunstnerisk utviklingsarbeid på døde mennesker gjelder samme krav om respekt, dokumentasjon og etterrettelighet som ved forskning på levende mennesker.»

Kommentar: I begge tilfeller er utgangspunktet i NESH tydelig, hvor sammenhengen mellom forskning og døde mennesker eller barn utsatt for vold og overgrep virker relevant og rasjonell – men ikke når det blir satt i sammenheng med kunstnerisk utviklingsarbeid. Noe kan nok avhjelpest ved annen språklig formulering, i alle fall i tilfellet på s. 29.

«Kunstnerisk utviklingsarbeid på ...» er ikke heldig, og obs. begrepet «forsker» ok pga. henviser til akademisk stilling, men «kunstnerisk utviklingsarbeid skal benyttes i stedet for «forskning».

s. 26: «Forskere skal tilbakeføre resultater av det kunstneriske utviklingsarbeidet til deltakerne på en måte som er forståelig og forsvarlig.»

s. 31: «Det er en del av forskerfellesskapets samfunnsansvar å fange opp erfaringer og utvikle kunnskap om medlemmer av utsatte grupper.»

s. 35. «Private bedrifter og organisasjoner bør legge til rette for kunstnerisk utviklingsarbeid på virksomheten og dataene sine.»

Kommentar: Igjen virker utgangspunktet i NESH logisk – men det skinner igjennom at KU-varianten har tatt utgangspunkt i noe annet enn kunstnerisk utviklingsarbeid.

Det samme gjelder delvis punkt 2 på s. 27.

s. 45: «Forskningsformidling innebærer at forskere formidler vitenskapelige resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid, arbeidsmåter og holdninger til mennesker utenfor forskerfellesskapet og det spesialiserte fagområdet. Formidling skjer i dialog mellom forskning og samfunn, og forskere har et ansvar for å fremme menneskelig erkjennelse, dannelse, kritisk tenkning og god diskusjonskultur med respekt for saklig argumentasjon.»

Kommentar: Dersom retningslinjene skal gjelde den delen av det kunstneriske utviklingsarbeidet som gjør det mulig for andre fagfeller å følge den innsikten som det kunstneriske utviklingsarbeidet genererer (og ikke selve kunstverket), bør den opprinnelige formuleringen i NESH i stedet benyttes, da «menneskelig erkjennelse» hentyder til et spesifikt kunstsyn.

s. 46: «Et velfungerende, kunnskapsbasert og demokratisk samfunn er avhengig av kunstnerisk utviklingsarbeid som kilde til innsikt og erkjennelse.»

Kommentar: Her fører separasjonen mellom kunst og kunstnerisk utviklingsarbeid at påstanden forekommer søkt.

3. Feil i utgangspunkt

På enkelte punkt mener Kunsthøgskolen at utgangspunktet i NESH er feil - i det hele tatt:

s. 32: «Noen grupper, for eksempel urfolk og minoriteter, har kollektive rettigheter som forskere må ivareta.[28] Forskere bør ha dialog med anerkjente representanter,»

Kommentar: Hvem sier at urfolk og minoriteter ikke er forskere? Holdningen om «anerkjente representanter» er dessuten utdatert og potensielt problematisk. Spørsmålet om hvem som eksempelvis kan representere en minoritet og med hvilket mandat, er noe som ikke alltid er gitt, og som dermed i seg selv kan skape konflikt og kontroverser.

Kunsthøgskolen stiller også spørsmål ved om setningen «Forskere bør ha dialog med anerkjente representanter» overhodet trengs? Dersom det allerede finnes setninger som fanger opp den etterlyste respekten, bør ikke retningslinjene fylles ut mer enn nødvendig. Introduksjonsteksten til punkt 32 om respekt for kulturelle forskjeller fanger opp betydningen av kunnskap og respekt for kontekstuell lokalitet:

«Når man forsker på kulturelle grupper, er det viktig å opparbeide seg kunnskap om og respektere den lokale konteksten og de sosiale forholdene. Forståelse av kulturforskjellers betydning bør veie tungt i forskningen, men innebærer ikke nødvendigvis aksept av kulturelle praksiser.»

s. 31 - «svake og sårbare grupper»

Kommentar: Formuleringen bør endres til «sosialt eller økonomisk sårbare eller utsatte grupper».

4. Utover mandat

På dette punktet er det vår oppfatning at forslaget til retningslinjer går ut over sitt mandat:

s. 32: «Forskere har et spesielt ansvar for å forstå egen rolle i et større perspektiv, med hensyn til klasse, økonomi, utdanning, sosiale og kulturelle forhold, og reflektere rundt definisjonsmakt over for ulike grupper.»

Kommentar: Retningslinjene bør holde seg til forskningens karakter, ikke dens innhold.

Kunsthøgskolen ser fram til å bidra i det videre arbeid med å utvikle nasjonale forskningsetiske retningslinjer for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Med vennlig hilsen

Markus Degerman
Rektor

Ketil Akerø
Høgskoledirektør (fungerende)

Mandat

Nasjonalt publiseringsutvalg for kunst, design og arkitektur

Forslag til mandat versjon 29.03.2023 (vedtas på enhetsmøte i UHR-Kunst, design og arkitektur 18. april 2023)

Nasjonalt publiseringsutvalg for kunst, design og arkitektur (NPU-KDA) er et rådgivende utvalg i saker som gjelder den faglige forvaltningen av vitenskapelig publisering i *kunst, design og arkitektur*. Utvalget er formelt underlagt den fagstrategiske enheten for kunst, design og arkitektur i Universitets- og høyskolerådet (UHR-KDA) og følger opp oppgavene som følger av arbeidet med publiseringsindikatoren for fagfeltet *kunst, design og arkitektur* på vegne av UHR-KDA.

NPU-KDA har følgende ansvar og oppgaver:

1. Følge opp nominering og godkjenning av publiseringskanaler på nivå 2 i fagfeltet *kunst, design og arkitektur* i tråd med anvisning fra Det nasjonale publiseringsutvalget (NPU).
2. Gi råd til NPU i forbindelse med godkjenning av nye publiseringskanaler og ved behandling av mottatte bekymringsmeldinger på allerede godkjente kanaler (vurdering til nivå x).
3. Følge opp og eventuelt foreslå justeringer av faglige kriterier og standarder overfor NPU på vegne av KDA-fagene
4. Holde kontakt med fagmiljøene, sikre samordning mellom ulike KDA-fag og være et samlende kontaktpunkt for fagfeltene nasjonalt om vitenskapelig publisering
5. Foreslå flytting av tidsskrifter/serier mellom fagfelt til NPU når det er aktuelt
6. Legge til grunn de til enhver tid gjeldende retningslinjer og føringer fra NPU. Disse oppdateres på nettsidene til Den norske publiseringsindikatoren og kan leses her: <https://npi.hkdir.no/informasjon>
7. Rapportere årlig til UHR-KDA

Oppnevning, sammensetning og funksjonstid

1. NPU-KDA består 4-5 medlemmer oppnevnt av UHR-KDA, hvorav ett oppnevnes som leder.
2. Medlemmene oppnevnes for en periode på fire år, med mulighet for gjenoppnevning for en periode. NPU oppfordrer UHR-KDA til ikke å skifte ut alle medlemmene samtidig, slik at arbeidet sikres kontinuitet.
3. Medlemmene av NPU-KDA skal representere bredden i UHR-KDA.

Om mandatet

Mandatet for NPU-KDA bygger på [gjeldende mandat for NPU](#) datert 1. juli 2021. Endringer i mandatet foreslås av UHR-KDA og besluttet av NPU. NPU kan fremme endringsforslag.

Notat: Iverksetting av studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits

6. mars 2023

Innledning

Universitets- og høyskolerådet (UHR) vil med dette orientere Utdannings- og forskningskomiteen om at universitetene og høyskolene har betydelige problemer med å kreve inn studieavgift for internasjonale studenter allerede fra 2023. Ettersom gratisprinsippet gjelder på statlige universiteter og høyskoler, er ikke institusjonene rigget for å kreve egenbetaling av den type som ble vedtatt i statsbudsjettet for 2023. UHR har arbeidet for best mulig oppfølging av vedtaket siden i høst.

Et par viktige hindre er løst:

Studieavgiftsnivå

Hva skal det koste å studere på de enkelte utdanningene? Kunnskapsdepartementet (KD) krever at studieavgiften er minimum kostnadsdekkende. UHR og institusjonene har arbeidet for å finne et grunnlag for å fastsette nivå på studieavgiften. UHR sitt råd er at universiteter og høyskoler i en overgangsfase bruker departementets finansieringskategorier for ulike utdanningstyper - med et påslag på enten 10 prosent eller 10.000 kroner. Prosentpåslag foreslås av UHRs arbeidsgruppe, det faste kronebeløpet foreslås av en arbeidsgruppe i regi av de såkalte BOTT-universitetene (UiB, UiO, NTNU og UiT). UHR er i gang med å utvikle en totalkostnadsmodell som kan tas i bruk etter 2024.

Betalingsløsninger

De statlige institusjonene har ikke egne betalingsløsninger for studieavgift, slik for eksempel Handelshøyskolen BI har. I en overgangsfase vil trolig institusjonene benytte faktura. En framtidig betalingsløsning bør kunne kobles til det studieadministrative systemet i tillegg til å fakturere. UHR vil avklare hvorvidt sektoren framover vil samarbeide om felles betalingsløsning.

Noen betydelige praktiske og juridiske problemer gjenstår likevel:

Manglende grunnlag for å kreve betaling – og uavklart hvem som blir betalingspliktige

Institusjonene har ingen hjemmel for å kreve inn studieavgift før lovendring er vedtatt, antakelig i mai/juni. Det er ikke entydig hvilke studenter som blir betalingspliktige. Lovproposisjonen som gir hjemmel og definerer hvilke studenter som er i målgruppen (og hvilke som gis unntak) er ventet før påske.

UHR har understreket overfor KD at institusjonene ikke kan kreve inn avgift før lovhjemmel er på plass. KD foreslår at studieavgiften kreves inn fra studiestedet når hjemmel foreligger, senest innen utgangen av budsjettåret 2023.

Utlendingsdirektoratet (UDI) vil kreve at studieavgiften står på studiestedets eller studentens egen depositumkonto for at studenten skal få oppholdstillatelse for studier (såkalt studietillatelse). Dette innebærer at tiden fra lovhjemmel vedtas til studieavgiften skal inn på depositumskonto og oppholdstillatelse gis, blir svært knapp.

Universitetene og høyskolene har ikke mulighet for sikker identifisering av betalingspliktige

Universiteter og høyskoler trenger tilgang til kvalitetssikrede data om statsborgerskap som grunnlag for innkreving av studieavgift. Pr. i dag har de ikke slike data. KD har antydnet at institusjonene inntil videre kan ta utgangspunkt i søkerens egenrapporterte statsborgerskap. UHR mener det er uforvarlig å innføre studieavgift før institusjonene har de nødvendige systemene for sikkert å kunne identifisere hvem som skal og hvem som ikke skal betale studieavgift. Av hensyn til søkerens rettssikkerhet, men også fordi studieavgiftene vil utgjøre betydelige beløp, er det for usikkert å basere innkreving av avgift på egenrapportering.

Manglende refusjonsregelverk

Dersom en student trekker seg fra en inngått avtale om studieplass, kan det være aktuelt å pålegge studenten et økonomisk ansvar overfor lærestedet. UHR har etterlyst et felles nasjonalt regelverk for refusjoner av studieavgift. KD sier dette må utvikles lokalt, på den enkelte institusjon.

Manglende stipendordninger

UHR har også etterlyst en nasjonal stipendordning for studenter fra land utenfor EØS og Sveits. Dette er et budsjettspørsmål, men et internasjonalt kunnskapssamarbeid med et mangfold av land tilsier at det utredes og etableres en nasjonal ordning, som i Danmark og Sverige.

Avslutning

Da Sverige innførte studieavgift, ble dette gjort med to års varsel. Slik rakk institusjonene å forberede seg, rigge systemene og informere søkere på en forsvarlig måte. Slik er det ikke i Norge. Avgiften ble vedtatt i statsbudsjett for 2023, og KD er tydelige på at avgiften skal iverksettes allerede fra studieåret 2023-2024. Vedtaket om studieavgift er fattet uten forutgående analyser, og med stort hastverk i implementeringen.

Mange faktorer er fortsatt uavklarte. Universiteter og høyskoler har derfor ennå ikke kunnet informere søkere om helt grunnleggende forhold som pris, frist for innbetaling av studieavgift, og rutiner for refusjon.

KD har grovt anslått studieavgiften til 74,4 mill. kroner i 2023 og 297,7 mill. kroner fra og med 2025, og trekker tilsvarende summer fra tilskuddet til institusjonene. Departementet hadde ikke mulighet til å skille ut studenter fra såkalte tredjeland (land som ikke er medlem av EU eller EØS), så nedtrekket er bredt definert. UHR mener at kuttet tilsvarer flere studenter enn det som er realiteten.

Kuttene som er gjort i universiteter og høyskolars budsjetter i forbindelse med innføringen av studieavgift for studenter fra land utenfor EØS og Sveits vil ikke kunne bli dekket inn av studieavgift i 2023.

På sikt er det også uvisst i hvilken grad studenter fra tredjeland vil velge å søke til norske studiesteder. Avgiftsnivået vil ligge høyere enn i Norden ellers, og Norge har ikke stipendordninger som Sverige og Danmark.

UHR er i tett dialog med rektorene i sektoren, som ønsker samarbeid og koordinering. UHR har også vært i møter med KD og UDI om studieavgiften.

25. mars 2023

FORSLAG TIL VALG AV LEDER, NESTLEDER OG ARBEIDSUTVALG FOR UHR-KDA

Valgkomiteen har forholdt seg til gjeldende retningslinjer for UHRs strategiske enheter, og fremmer med dette forslag til valg av leder, nestleder medlemmer og varamedlemmer til arbeidsutvalget. I følge retningslinjene skal det i arbeidsutvalgene *«tilstrebes kjønnsbalanse, mangfold og hensiktsmessig representasjon i henhold til faglig bredde, geografi og institusjonstype»*. Valgkomiteen har i sitt arbeid forsøkt å balansere de ulike hensynene på best mulig måte, og i tillegg forsøkt å vektlegge både kontinuitet og en viss fornyelse.

Retningslinjene sier ikke noe om antallet medlemmer eller varamedlemmer i arbeidsutvalget, bortsett fra å sette en øvre grense på ti medlemmer. Valgkomiteen legger til grunn at det er hensiktsmessig å fortsette med fire medlemmer og tre-fire varamedlemmer, i tillegg til ett medlem med varamedlem fra NSO. Oppnevning av medlem og varamedlem til arbeidsutvalget fra NSO skal skje for ett år om gangen, og valgkomiteen forutsetter at dette håndteres av NSO og/eller de oppnevnte NSO-representantene i UHR-KDA selv.

Retningslinjene sier også at *«funksjonsperioden som leder og nestleder er to år, med anledning til gjenvalg to ganger»* og *«arbeidsutvalgsmedlemmer velges for fire år om gangen, med anledning til gjenvalg en gang»*.

Ved vurdering av geografi har valgkomiteen operert med en inndeling av institusjonene i følgende grupper:

- Nord- og Midt-Norge, 4 institusjoner
- Vest- og Sørlandet, 4 institusjoner
- Østlandet utenom Oslo, 4 institusjoner
- Oslo, 5 institusjoner

Ved vurdering av institusjonstype har valgkomiteen operert med følgende institusjonstyper:

- Universiteter, 9 institusjoner
- Vitenskapelige høyskoler, 3 institusjoner
- Høyskoler, 5 institusjoner

Som vedlegg følger også en oversikt over volumet av de ulike gruppene, regnet i antall faglige årsverk innenfor fagområder som ligger innenfor UHR-KDAs ansvarsområde. Poenget er ikke at volumet i seg selv skal være en avgjørende faktor, men det kan være interessant bakgrunnsinformasjon å vite f.eks. at selv om vitenskapelige høyskoler bare utgjør 17,5 % av antallet institusjoner, så utgjør de om lag 31,5 % av volumet, og at mens høyskolene utgjør 29,5 % av antallet institusjoner, så utgjør de bare 13 % av volumet.

Som ledd i arbeidet har valgkomiteen tatt kontakt med dagens representanter i UHR-KDA for å kartlegge varigheten på funksjonsperioden i nåværende verv/stilling som gir representasjon i UHR-KDA, for å unngå å foreslå kandidater som vil tre ut av vervet eller stillingen om kort tid. I denne kartleggingen har tre av de fire representantene fra institusjoner i Trøndelag og nordover, meddelt at de er i ferd med å avslutte det ansettelsesforholdet som gir representasjon i UHR-KDA. Det foreligger på nåværende tidspunkt ikke informasjon om hvem som vil ta over representasjonen fra disse institusjonene. På denne bakgrunn foreslår valgkomiteen i denne omgang bare to varamedlemmer og ber om å få komme tilbake med ytterligere forslag på en til to varamedlemmer til høsten. Dette innebærer ikke at valgkomiteen forplikter seg til å foreslå nye varamedlemmer fra disse institusjonene i neste runde, men det er likevel viktig å ha kandidater fra hele den geografiske bredden tilgjengelig før endelig forslag utformes.

Valgkomiteen foreslår følgende:

Leder for to år	Dekan Frode Thorsen, UiB Frode Thorsen har vært leder i UHR-KDA i to toårsperioder og kan gjenvelges for ytterligere en toårsperiode. Frode Thorsen representerer et universitet med relativt stor bredde innenfor UHR-KDAs fagområder.
Nestleder for to år	Dekan Marit Wergeland, UiA Marit Wergeland har vært nestleder i UHR-KDA i en toårsperiode og kan gjenvelges for ytterligere to to-årsperioder. Hun har vært medlem av arbeidsutvalget i fire år. Marit Wergeland representerer et universitet med relativt stor bredde innenfor UHR-KDAs fagområder.
Medlem for fire år	Dekan Jørn Mortensen, Høyskolen Kristiania Jørn Morten har vært varamedlem i arbeidsutvalget siden 2019 og rykket opp til ordinært medlem fra høsten 2022. Jørn Mortensen representerer et høyskole med relativt stor bredde innenfor UHR-KDAs fagområder.
Medlem for fire år	Rektor Marianne Skjulhaug, Kunsthøgskolen i Oslo Marianne Skjulhaug har ikke tidligere vært medlem eller varamedlem av arbeidsutvalget. Hun er i dag NTNUs representant i UHR-KDA, men vil fra 1. august 2023 være rektor ved Kunsthøgskolen i Oslo. Ved valgtidspunktet vil hun dermed være NTNU-representant, men for det meste av perioden vil hun være KHiO-representant, og representerer da en vitenskapelig høyskole med relativt stor bredde innenfor UHR-KDAs fagområder.
Varamedlem 1 for fire år	Rektor Astrid Kvalbein, Norges musikkhøgskole Astrid Kvalbein har ikke tidligere vært medlem eller varamedlem av arbeidsutvalget. Hun representerer en vitenskapelig høyskole og fagområdet musikk.
Varamedlem 2 for fire år	Dekan Eli Bø, Høyskolen i Innlandet Eli Bø har ikke tidligere vært medlem eller varamedlem av arbeidsutvalget. Hun representerer en høyskole og fagområdet film.

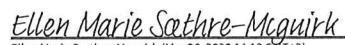
Trondheim/Oslo/Bodø 25. mars 2023

Jacob Jessen
NTNU

Kjetil Solvik
NMH

Ellen Marie Sæthre-McGuirk (Mar 26, 2023 14:10 GMT+2)

Ellen Marie Sæthre-McGuirk
NORD

Vedlegg: Oversikt over institusjonstyper og geografisk spredning for UHR-KDA-institusjonene, med angivelse av omtrentlig innbyrdes størrelsesforhold mellom de ulike grupperingene.

I oversikten er «volumet» basert på en beregning av antall faglige årsverk innen fagområder som faller innenfor UHR-KDAs ansvarsområde. Tallene er hentet fra DBH, og er i noen tilfeller anslag, fordi det ikke er alle institusjoner som har en organisatorisk struktur som er sammenfallende med fagindelingsen som er relevant for UHR-KDA.

Geografisk inndeling i følgende grupper

- Midt- og Nord-Norge, 4 institusjoner, utgjør om lag 25 % av det totale volumet
  - o Nord universitet
  - o NTNU
  - o Samisk høyskole
  - o Universitetet i Tromsø
- Vest- og Sørlandet, 4 institusjoner, utgjør om lag 20 % av det totale volumet
  - o Høgskolen i Volda
  - o Universitetet i Agder
  - o Universitetet i Bergen
  - o Universitetet i Stavanger
- Østlandet utenom Oslo, 4 institusjoner, utgjør om lag 10 % av det totale volumet
  - o Høgskolen i Innlandet
  - o Høgskolen i Østfold
  - o NMBU
  - o Universitetet i Sørøst-Norge
- Oslo, 5 institusjoner, utgjør om lag 45 % av det totale volumet
  - o Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
  - o Høgskolen Kristiania
  - o Kunsthøgskolen i Oslo
  - o Norges musikkhøgskole
  - o OsloMet

Inndeling i institusjonstyper

- Universiteter, 9 institusjoner, utgjør om lag 56 % av det totale volumet
  - o NMBU
  - o Nord universitet
  - o NTNU
  - o OsloMet
  - o Universitetet i Agder
  - o Universitetet i Bergen
  - o Universitetet i Stavanger
  - o Universitetet i Sørøst-Norge
  - o Universitetet i Tromsø
- Vitenskapelige høyskoler, 3 institusjoner, utgjør om lag 31 % av det totale volumet
  - o Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
  - o Kunsthøgskolen i Oslo
  - o Norges musikkhøgskole
- Høgskoler, 5 institusjoner, utgjør om lag 13 % av det totale volumet
  - o Høgskolen Kristiania
  - o Høgskolen i Innlandet
  - o Høgskolen i Østfold
  - o Høgskolen i Volda
  - o Samisk høyskole

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse
22/5736-1

Vår referanse
22/287-3

Vår dato
08.03.2023

UHRs høringssvar - NOU 2022:17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler

Universitets- og høyskolerådet (UHR) takker for anledningen til å komme med høringssvar på NOU 2022: 17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler. UHR viser også til høringsuttalelsene fra UHRs medlemsinstitusjoner.

UHR mener at utvalget har gjort en solid jobb og svart godt på mandatet. UHR har gitt innspill til utvalget i innledende fase og utvalgets forslag er på linje med mye av det UHR tidligere har spilt inn. UHR støtter det overordnede prinsippet om forenkling av opptaksreglene, og at opptaksmodellen fortsatt skal være mest mulig rettferdig, effektiv og enkel å forstå.

Kvalifisering

Utvalget foreslår å beholde dagens regler i stor grad. Hovedveien inn til høyere utdanning vil fortsatt være generell studiekompetanse (GSK) og opptaket skal fortsatt være karakterbasert. UHR støtter dette, fordi det er sammenheng mellom karakterer i videregående opplæring og hvor godt studentene lykkes i høyere utdanning.

UHR støtter at det fortsatt skal være mulig å sette spesielle opptakskrav i form av innholds krav. Dette er viktig for flere studier hvor det er nødvendig med forkunnskaper innenfor bestemte emner.

Utvalget foreslår at det ikke lenger skal være nivåkrav og begrunner dette med at bestått videregående skole bør være tilstrekkelig grunnlag til neste nivå i utdanningssystemet. UHR støtter dette. Dersom elevene som har bestått videregående skole ikke er godt nok studieforberedt, må det løses i videregående opplæring, ikke i opptakssystemet.

Rangering

UHR mener at den største utfordringen i dagens opptakssystem er alle tilleggspoengordningene. UHR støtter forslaget om en karakterkvote og opptaksprøvekvote, der hovedveien til høyere utdanning fortsatt skal være et karakterbasert opptak.

Modellen er aldersnøytral. Utvalget foreslår å fjerne alle tilleggspoeng, inkludert alderspoeng. UHR støtter forslaget fra utvalgets flertall, inkludert at det ikke gis tilleggspoeng for førstegangstjeneste. UHR støtter at det bør være mulig å reservere en studieplass i hele perioden en søker er i førstegangstjeneste.

UHRs styre har uttrykt bekymring for at elever vil utsette å ta realfag til etter fullført videregående skole, dersom realfagspoengene tas bort.

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
Ann Elin Brattebø Andersen
ann.elin.b.andersen@uhr.no
Telefon +47 415 53 740

Det er viktig for UHR at de elevene som ikke presterer godt på videregående fortsatt skal ha en mulighet til å komme inn i høyere utdanning. En opptaksprøvekvote vil gi en slik mulighet. Hvordan opptaksprøven skal utformes og organiseres må utredes nærmere. En slik utredning må blant annet vurdere nedre aldersgrense, antall ganger prøven kan tas, kostnader for den enkelte og samfunnet gitt at opptaksprøven får liknende funksjon som privatisteksamener (karakterforbedring), og kostnader knyttet til utvikling og gjennomføring av prøven..

Opptaksprøven bør få en betegnelse som hindrer forveksling med eksisterende fagspesifikke opptaksprøver. Det er viktig at den endelige opptaksprøven utvikles av et fagmiljø med kompetanse, og i dialog med UH-sektoren.

UHR mener at de fagområder som i dag er opptaksprøvebaserte ivaretas godt av forslagene i ny opptaksmodell. Institusjoner som ønsker det, kan ta i bruk supplerende rangeringskriterier for å finne de best egnede blant de best kvalifiserte søkerne. UHR støtter dette.

UHR støtter flertallets forslag om spesielle kvoter. UHR er tilfreds med at kvoten for samiske studenter videreføres. Det er behov for å gjennomgå kriteriene for rangering av kvotestudenter på ny. UHR støtter også forslaget om å innføre kjønnskvote og å fjerne kjønnspoeng.

Det er viktig å sørge for god og lett tilgjengelig informasjon om ny opptaksmodell til søkere, rådgivere, foreldre og andre, slik at søkerne kan ta gode utdanningsvalg.

Organisering

Dagens organisering av opptaket gjennom Samordna Opptak oppleves som effektivt, transparent og rettferdig. UHR støtter en fortsatt gjennomføring av opptak via Samordna Opptak. Sektoren har gitt tilbakemelding om at det er behov for styring og samordning. Forutsigbarhet og likebehandling oppleves som de beste kvalitetene med det norske opptakssystemet. Det er bred enighet i sektoren om at det bør være et felles opptaksregelverk.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget peker på at det å få søkere raskere i gang med utdanning og ut i arbeidslivet kan gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster. UHR mener at det må utredes nærmere i hvilken grad opptaksprøven vil medføre økte kostnader, oppfølging og merarbeid ved institusjonene og konsekvenser for søkerne.

UHR mener at innføring av ny opptaksmodell i tillegg bør følges opp med følgeforskning, slik at eventuelle uheldige konsekvenser fanges raskt opp og modellen kan justeres underveis.

Vennlig hilsen

Sunniva Whittaker
styreleder

Nina Sandberg
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Kvalitets- og akkrediteringskrav for norske universiteter

Bakgrunn

En ekspertgruppe, oppnevnt av Kunnskapsdepartementet (KD) i mai 2022, har levert rapporten «Kvalitets- og akkrediteringskrav for norske universiteter». Rapporten er på høring, med frist 3. mai: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/kvalitets-og-akkrediteringskrav-for-norske-universiteter/id2958085/> Leder for ekspertgruppen, viserektor for utdanning Ingvid Marheim Larsen fra Universitetet i Sørøst-Norge, presenterte rapporten for UHRs styre, 20. februar.

I 2002 hadde Norge fire universiteter og seks vitenskapelige høyskoler, 26 statlige høyskoler og to kunsthøyskoler. I tillegg kom 17 private høyskoler med institusjonsakkreditering. I 2023 har vi ti universiteter, ni vitenskapelige høyskoler hvorav tre private, fem statlige høyskoler og 12 private høyskoler med institusjonsakkreditering. Endringene er resultat av to prosesser: Siden 2004 (Kvalitetsreformen fra 2003) har høyskoler kunnet søke om akkreditering som vitenskapelig høyskole eller universitet, og parallelt med og delvis relatert til dette har det skjedd en rekke fusjoner i sektoren. I forbindelse med dette (Strukturreformen fra 2014-2015) ble kravene for akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet innskjerpet.

Kriteriene for å oppnå universitetsstatus har blitt noe justert over tid, men de sentrale kravene har ligget fast. På denne bakgrunnen ønsket regjeringen en gjennomgang av kriteriene og en vurdering av hvilke krav som bør være gjeldende fremover, for fortsatt å sikre og videreutvikle høy kvalitet i utdanning, forskning og formidling.

KD oppsummerer de viktigste anbefalingene fra ekspertgruppen i sitt høringsbrev:

- Det bør fortsatt være én kategori for universiteter, som ivaretar ulike profiler
- Vitenskapelige høyskoler bør kunne akkrediteres som universitet med samme kvalitetskrav, men med lavere volumkrav til doktorgradskandidater.
- Kravet om fire doktorgrader foreslås fjerne og erstattes med krav til at doktorgraden/e skal være dekkende for vesentlige deler av virksomheten. Det åpnes for samarbeid om deler av doktorgradsutdanningen med andre institusjoner (fellesgrader)
- Det må være tatt opp minst 60 doktorgradsstudenter de siste fem årene og i gjennomsnitt ha uteksaminert minst 15 kandidater per år over en treårsperiode. For institusjoner med smalere profil foreslås kravene 15 kandidater og 5 uteksaminerte, alternativt over fem år.
- Institusjonens strategi vurderes mot samfunnsoppdraget gjennom kvalitative vurderinger og strategiske mål som skal være i overensstemmelse med krav til universitet. Det skal gjøres en selvstendig, helhetlig vurdering av institusjonen på et faglig grunnlag, for å sikre at søkerinstitusjonen kan bære alle fullmakter som universitet. Dette vil også medføre effektivisering og redusert ressursbruk i søknadsarbeidet.
- NOKUTs styre skal ha den endelige beslutningen om institusjonskategori gjennom en faglig vurdering. I dag ligger denne beslutningen hos Kongen i statsråd, etter en vurdering av sakkyndig komité og NOKUTs styre.

Ekspertgruppen foreslår også at kompetansekravene i dagens studiekvalitets- og studietilsynsforskrift samordnes i én forskrift.

Videre foreslår gruppen at vitenskapelig høyskole inngår i universitetskategorien, gitt at akkrediteringskravene innfris. En forenklet akkrediteringsprosess kan vurderes.

Kategoriene høyskole og vitenskapelig høyskole, anbefales beholdt.

Det finnes ikke et internasjonalt rammeverk for å bedømme eller sammenligne kvaliteten i bachelor- og masterutdanninger. Ekspertgruppen foreslår derfor at disse kravene fjernes. Det opprettholdes krav om at forskning og doktorgradsutdanning ved søkerinstitusjonen holder internasjonalt nivå.

Ekspertgruppen foreslår også å fjerne kvantitative kompetansekrav for akkreditering som universitet (jf. antall førstekompetente), men foreslår at krav til fagmiljø tilknyttet et doktorgradsprogram *i hovedsak* skal bestå av personer med førsteamanuensis-/professor-kompetanse, med en vesentlig del professorer.

Utviklingsavtalene vurderes som uegnet for universitetsakkreditering fordi avtalene ikke dekker hele virksomheten, innholdet styres delvis av KD, og de private institusjonene ikke har utviklingsavtaler. Institusjonenes strategi bør brukes og må dekke hele institusjonens virksomhet.

Det har vært ønskelig å utvikle et mangfold av UH-institusjoner. Ekspertgruppen har sett på systemer for universitetsakkreditering i Finland, Nederland, Sverige, Sveits og Danmark. Det er ulike systemer for akkreditering og ingen omforent universitetsdefinisjon.

Arbeidet med institusjonsakkreditering har stort sett blitt diskutert med søkerinstitusjon og NOKUT. I UHR har diskusjonen først og fremst vært knyttet til høringer til Kvalitetsreformen, Strukturreformen og senest til endringer i studietilsynsforordningen. I 2016 uttalte UHR i høring til forordningen:

En avgrensning NOKUT har foreslått (for å vurdere begrepet «høy internasjonal kvalitet»), er at det ved søknad om akkreditering som universitet er fagmiljøene innen fagområdene for doktorgradsutdanningene som vurderes. UHR støtter dette.

Og videre: Det er ulike syn i UHR på det eksplisitte kravet i NOKUTs forslag til tilsynsforordning om at institusjonene skal ha en strategi for å sikre og utvikle utdanningskvaliteten. Kvalitetsutvikling anses som en selvsagt del av de strategiske målsetningene til høyere utdanningsinstitusjoner, men formen på slike strategiske målsetninger må avgjøres av utdanningsinstitusjonene selv.

Dette siste punktet ble løftet frem da UHRs styre diskuterte ekspertgruppens forslag til kvalitets- og akkrediteringskrav på styremøtet 20. februar.

Vurdering

Når de kvantitative kravene fjernes, overlates mer til kvalitative vurderinger. Ekspertgruppen drøfter dette i rapporten og mener at større deler av institusjonen vil omfattes av en forskningskultur dersom kravet om fire doktorgradsprogram erstattes av krav om at «vesentlige deler av den faglige virksomheten er dekket av doktorgradsområder institusjonen tilbyr». Forslaget kan sies å være i tråd med øvrig utvikling i sektoren, som for eksempel å gå bort fra et omfattende målstyringssystem til fordel for utviklingsavtalene.

Når det skal vurderes om institusjonens doktorgradsprogram dekker bredden av den faglige virksomheten, kan deler av doktorgradsutdanningen (fellesgrader) i samarbeid med andre

læresteder tas med. Dette vil kunne ha positiv betydning for samarbeid og økt tilgang til lærekrefter på tvers av lærestedene.

Forslaget om å fjerne krav til fire egne doktorgradsprogrammer og i stedet knytte kravet til at doktorgraden(e) skal være dekkende for vesentlige deler av virksomheten og at deler av doktorgradsutdanningen kan skje i samarbeid med andre institusjoner (fellesgrader).

Krav om stabil forskerutdanning videreføres.

Opptakskravet på 60 doktorgradsstudenter beholdes for universitetsakkreditering, mens det foreslås en innskjerping til kravet for uteksaminerte kandidater. Dagens krav er fem uteksaminerte kandidater per år i tre år for minst to av studiene, altså minimum 30 kandidater. Forslaget fra ekspertgruppen er et gjennomsnitt på minst 15 uteksaminerte kandidater per år over en treårsperiode, det vil si 45 kandidater.

Vitenskapelige høyskoler gis muligheten til å benytte universitetsbegrepet, eventuelt gjennom en forenklet søknadsprosess. Kravene som foreslås for institusjoner med smalere profil er 15 kandidater og 5 uteksaminerte over en treårsperiode.

Ekspertgruppen mener at det vil være urimelig dersom søknader skal kunne avslås etter politiske vurderinger og ønsker derfor at denne beslutningen skal være rent faglig og ligge hos NOKUT. NOKUT utfører sine kvalitets- og akkrediteringsprosesser gjennom bruk av sakkyndige komitéer.

I UHRs styremøte 20. februar var flere medlemmer opptatt av hvilken rolle UH-institusjonenes strategi er tiltenkt i kvalitets- og akkrediteringsprosessen. Det ble blant annet løftet frem at strategien skal dekke institusjonenes samfunnsoppdrag, og det ble stilt spørsmål ved om NOKUT i ettertid skal ha ansvar for å vurdere om strategien er god nok. NOKUT vil i dette tilfellet være den faglige komitéen som har fått i oppdrag å vurdere universitets-søknaden.